

БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»

Допускається до захисту
Завідувач кафедри публічного управління,
адміністрування та міжнародної економіки

назва кафедри

професор Сокольська Т.В.

підпис, вчене звання, прізвище, ініціали

« 20 » листопада 2023 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПОЛІТИКИ ПОДОЛАННЯ БІДНОСТІ В УКРАЇНІ

Виконала: Нагірна Надія Миколаївна

прізвище, ім'я, по батькові

підпис

Керівник: доцент Поліщук Світлана Петрівна

вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові

підпис

Рецензент: доцент Герасименко І.О.

вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові

підпис

Я, Нагірна Надія Миколаївна, засвічую, що кваліфікаційну роботу виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності.

Біла Церква – 2023 р.

АНОТАЦІЯ

Нагірна Надія Миколаївна

Тема: «Проблеми та шляхи удосконалення політики подолання бідності в Україні»

Україна переживає ряд економічних труднощів, зокрема, військовий конфлікт, що призвів до неминучих людських втрат, а також зниження соціально-економічного стану, а саме до втрати виробництва, зменшення інвестицій і загострення проблеми безробіття.

У кваліфікаційній роботі досліджено сутність та характеристика бідності як суспільно-історичного явища, причини та методологію її оцінки. Проаналізовані основні індикатори бідності та визначено рівень життя населення України. Проведено оцінку бідності українського населення за основними статистичними показниками.

Проаналізовано розшарування населення України в умовах військового стану. Виявлено вплив війни на рівень життя населення та збільшення показників бідності населення України.

Запропоновано стратегічні напрями удосконалення системи управління щодо подолання бідності населення. Досліджено зарубіжний досвід подолання бідності та можливості його застосування в Україні. Визначено шляхи подолання бідності в контексті цілей сталого розвитку

Ключові слова: бідність, рівень життя, прожитковий мінімум, мінімальна заробітна плата, нерівність доходів, нерівність, економічне зростання, людський капітал.

ABSTRACT
Nadiya Nagirna

Topic: "Problems and ways to improve the policy of poverty alleviation in Ukraine"

Ukraine is experiencing a number of economic difficulties, in particular, the military conflict, which has led to inevitable human losses, as well as a decrease in the socio-economic condition, namely a loss of production, a decrease in investment and an aggravation of the unemployment problem.

The qualification work examines the essence and characteristics of poverty as a socio-historical phenomenon, the causes and methodology of its assessment. The main indicators of poverty were analyzed and the standard of living of the population of Ukraine was determined. The assessment of the poverty of the Ukrainian population was carried out according to the main statistical indicators.

The stratification of the population of Ukraine under martial law is analyzed. The impact of the war on the standard of living of the population and the increase in the poverty rate of the population of Ukraine have been revealed.

Strategic directions for improving the management system for overcoming population poverty are proposed. The foreign experience of overcoming poverty and the possibility of its application in Ukraine were studied. Ways to overcome poverty in the context of the goals of sustainable development are determined

Key words: poverty, standard of living, living wage, minimum wage, income inequality, inequality, economic growth, human capital.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ БІДНОСТІ ЯК ОДНІЄЇ З ПРОБЛЕМ ЛЮДСТВА.....	6
1.1 Бідність як суспільно-історичне явище : сутність та характеристика ...	6
1.2 Методологія комплексної оцінки бідності.....	17
1.3 Рівень життя населення - ключовий показник соціально-економічного розвитку країни.....	22
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ПРОБЛЕМИ БІДНОСТІ В УКРАЇНІ	28
2.1 Оцінка індикаторів рівня життя населення України	28
2.2 Оцінка розшарування населення України в умовах військового стану	34
2.3 Вплив нерівності доходів населення на соціальний розвиток.....	37
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ПРОТИДІЇ БІДНОСТІ В УКРАЇНІ	46
3.1. Стратегічні напрями удосконалення системи управління щодо подолання бідності населення	46
3.2. Застосування зарубіжного досвіду подолання бідності в Україні.....	54
3.3. Шляхи подолання бідності в контексті цілей сталого розвитку.....	60
ВИСНОВКИ.....	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	68

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про схвалення Стратегії подолання бідності. Розпорядження КМУ від 16 березня 2016 р. № 161-р Київ. URL: <http://surl.li/sqvxo>
2. Стратегія подолання бідності: Указ від 16 березня 2016 р. № 161-р. URL: <http://surl.li/sqvxo>
3. Приходько І. В. Теоретико-методологічні підходи до визначення поняття бідності. *Young Scientist*. 2018. № 1 (53). С. 528-532.
4. Castel R. From dangerousness to risk. *The Foucault effect: studies in governmentality*. London, 1991. P. 281-298.
5. Aasland A., Flotten T. Ethnicity and social exclusion in Estonia and Latvia. *Europe – Asia Studies*. 2001. Vol. 53. № 7. P. 1023- 1049.
6. Мельниченко О. А. Про співвідношення категорій «запобігання бідності» і «подолання бідності» та їх використання у межах державної політики боротьби з бідністю. Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр.: у 2 ч. Х., 2016. № 2. Ч. 1. С. 339-347.
7. Євдокимова В. В. Теоретико-методологічні та програмно-технологічні складові регуляції бідності в Україні : автореф. дис. ... к. соц. н.: спец. 22.00.01 «Теорія та історія соціології». Запоріжжя, 2010. 16 с.
8. Коваленко Н. В. Консолідація суспільства як запорука подолання бідності. Теорія та практика державного управління: зб. наук. пр. Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ, 2016. № 2. С. 149-153.
9. Вітер В. Перспективи подолання бідності та зростання добробуту населення України. Україна: аспекти праці. 2011. № 6. С. 18-26.
10. Чуприна О. О. Соціальна нерівність і бідність в Україні. Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія: Економічна теорія та право: зб. наук. пр. Х. : Право, 2011. №2 (5). С. 57-66.
11. Офіційний сайт Інституту демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України. URL: www.idss.org.ua.
12. Про затвердження Методики комплексної оцінки бідності / Наказ МСПУ № 728/30596 від 18.05.2017. URL: <http://surl.li/gleoa>

13. Рівень життя населення України / НАН України. Ін-т демографії та соц. дослідж., Держ. ком. статистики України; За ред. Л. М. Черенько. К.: ТОВ «Видавництво «Консультант», 2016. 428 с.

14. Людський розвиток регіонів України: методика оцінки та сучасний стан: монографія. К.: Рада з вивчення продуктивних сил України НАНУ, 2002. 124 с.

15. Бабак І. М. Бідність в Україні: методологічний аспект. Стратегія розвитку України: соціологія, економіка, право. 2018. № 1/2. С. 201-204.

16. Державний комітет статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

17. Чала Н., Гуменна О., Харламова Г. Нерівність доходів, бідність та суспільний добробут України. Громадське здоров'я: проблеми та перспективи розвитку: збірник матеріалів тез науково-практичної конференції (з міжнародною участю). URL: <http://surl.li/sqwgk>

18. The World Bank. URL: <http://surl.li/sqwgq>

19. Волосевич І., Беланенко Д., Савчук Д. Дослідження громадської думки щодо ситуації у країні під час пандемії COVID-19. Info Sapiens. 2020. URL: https://sapiens.com.ua/publications/socpol-research/114/IS_Coronavirus_31.03.pdf.

20. Оцінка успішності влади та реакція суспільства на епідемію коронавірусу та політичні події в країні. КМІС. 2020. URL: <http://kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=930&page=4>.

21. Що обирають українці: бідність або зараження. Gradus. 2020. URL: https://gradus.app/media/documents/Bidnist_vs_Virus.pdf.

22. Макрогляд. Економіка на карантині. ICU. 2020. URL: <https://www.icu.ua/uk/research>.

23. В Україні зросли ціни на продукти і товари першої необхідності. delo.ua. 2020. URL: <https://delo.ua/economyandpoliticsinukraine/v-ukraine-vyrosli-ceny-na-produkty-i-tovary-perv-366482/>.

24. Економіка карантину. Кредити фізичним особам / з них

непрацюючі. Рейтинг. Бізнес в офіційних цифрах. 2020. URL: <http://surl.li/sqwib>

25. Безробіття в Україні наростає – як упоратися з тим державі. Укрінформ. 2020. URL: <http://surl.li/sqwik>

26. Rating Action Commentary Fitch Revises Ukraine's Outlook to Stable; Affirms at 'B'. Fitch Ratings. 2020. URL: <http://surl.li/sqwir>

27. Ткачук В. О. Соціальне забезпечення як передумова подолання бідності та соціальної ізоляції населення. Економіка, управління та адміністрування. 2019. № 3. С. 66-70.

28. Прокопенко А. Л. Державна політика боротьби з нерівністю та бідністю: міжнародний досвід та висновки для України. Державне управління та місцеве самоврядування. 2015. № 3. С. 170-177.

29. Війна із бідністю: як у світі борються зі злиднями. URL: <http://news.finance.ua/ua/news/-/343251/vijna-iz-bidnistyu-yak-u-sviti-boryutsya-zi-zlydnyamy>.

30. Авчухова А. М. Використання європейського досвіду подолання бідності в Україні. Стратегічні пріоритети. 2011. № 3. С. 90–95.

31. Крюков О.І. Соціальна забезпеченість населення як чинник побудови соціальної держави. Економічний простір. 2015. № 83. С. 87-96.

32. Клевчik Л. Л. Шляхи подолання проблеми бідності в сучасних глобалізаційних умовах. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: науковий журнал. Острог: Вид-во НаУОА, грудень 2018. № 11(39). С. 9–13. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/7598/1/4.pdf> (дата звернення: 27.09.2023).

33. Черенько Л. М. Модель рівня життя в умовах соціально-економічної нестабільності : монографія. Київ, 2021. 423 с.

34. Гончарова С. Ю., Радущко Ю. П. Показники оцінки рівня життя населення в Україні. Бізнес Інформ. 2012. № 6. С. 114–117. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2012-6_0-pages-114_117.pdf (дата звернення: 09.02.2023).

35. Лугінін О.Є., Білоусова С.В. Статистика : підруч. Київ, 2005. 580 с.
36. Мармоза А.Т. Економічна статистика : підруч. Київ, 2017. 600 с.
37. Офіційний веб-сайт Міністерства соціальної політики України.
URL: <https://www.msp.gov.ua>.
38. Сайт Державної служби статистики України. URL:
<http://www.ukrstat.gov.ua>
39. Про Стратегію подолання бідності : Указ Президента України від 15.08.2001 р. № 637/2001. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/637/2001#Text> (дата звернення: 24.09.2023).
40. Цілі сталого розвитку/United Nations Development Programme. UNDP. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/tsili-staloho-rozvytku/no-poverty> (дата звернення: 28.10.2023).
41. Волошин О. Р., Галайко Н. В. Бідність в Україні: методи її оцінки та шляхи подолання. Соціально-правові студії. 2020. Випуск 1 (7). С. 147–155. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2840/1/22.pdf> (дата звернення: 27.10.2023).
42. Міграція та соціально-політичні настрої під час повномасштабної війни росії проти України – дванадцята хвиля дослідження. Gradus. URL: https://gradus.app/documents/317/Gradus_EU_wave_12_UA.pdf
43. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до статті 8 Закону України «Про Державний бюджет України на 2023 рік» щодо підвищення розміру мінімальної заробітної плати» / Верховна Рада України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1643619>
44. Звіт МОМ про внутрішнє переміщення в Україні опитування загального населення. Раунд 7 23 липня 2022 року. Біженці та вимушено переміщені особи. URL: <http://nowar.nbu.gov.ua/post/0000269>
45. Комплексне дослідження «Як війна змінила мене та країну. Підсумки року». Соціологічна група «Рейтинг». URL: https://ratinggroup.ua/files/ratinggroup/reg_files/rating_war_changed_m...

46. Ukraine: rapid damage and needs assessment. The World Bank. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099445209072239810/pdf/P178...>

47. Крилова І.Г., Іваненко Т.Я. Соціально-економічний ризик бідності домогосподарств України. Вісник аграрної науки Причорномор'я. 2020. Вип. 4. С. 12-20

48. Income inequality. OECD. URL: <https://data.oecd.org/inequality/income-inequality.htm>

49. Статистичний збірник «Витрати і ресурси домогосподарств України». Доходи та умови життя. Статистична інформація / Держстат України. URL: <https://ukrstat.gov.ua/>

50. Доходи населення по регіонах України / Держстат України. URL: <https://ukrstat.gov.ua/>

51. Уряд схвалив Стратегію державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року / Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України. URL: <https://minre.gov.ua/2023/04/07/uryad-shvalyv-strategiyu-derzhavnoyi-po...>

52. Commission staff working document. Analysis of the recovery and resilience plan of Lithuania. Accompanying the document. Proposal for a Council implementing decision on the approval of the assessment of the recovery and resilience plan for Lithuania SWD/2021/187 final / EUR-Lex. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52021SC0187>

53. Annex to the Council implementing decision on the approval of the assessment of the recovery and resilience plan for Lithuania / Council of the EU and the European Council. URL: <http://surl.li/heghf>